

วิถีสำเนาใน 12 เดือน

ประเพณีเดือน 3 เชนีอ (เดือนธันวาคม)

ฤดูเดือน 3 เชนีอ ตรงกับเดือนอ้ายของภาคกลาง หรือเดือนธันวาคม ในช่วงเดือนนี้ ชาวกล้าในทุ่งนา จะเริ่มสุก มีกลิ่นเหม็นออร่ามเต็มท้องทุ่ง อันเป็นเวลาที่เราชาวนาทั้งหลายจะต้องเตรียมตัวทำงานหนักกันอีกครั้งในรอบปี ชาวล้านนาของเรามีพิธีกรรมที่สำคัญในช่วงเดือน 3 นี้ คือประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว เพราะวิถีชีวิตของชาวนานอกจากจะเกี่ยวข้อกับพืชผลแล้ว ยังมีความเชื่ออีกในสิ่งต่างๆ ดังที่จะได้กล่าวต่อไป

การแสกเกี่ยวข้าว

การแสกเกี่ยวข้าวนั้น ชาวนาจะต้องนำเอาเครื่องพิธีกรรมบูชาแม่โพสพ ด้วยเครื่องบูชา อันประกอบด้วย แฉ่น (กระจก) ทวี แป้ง น้ำมันหามา ปลาย่าง เนื้อย่าง หมากเมี่ยงบุหรี่ ฐูปเทียน ดอกไม้ ของหอม โดยนำไปบูชาที่เคাঁค่างแม่โพสพกลางทุ่งนาที่ใช้เป็นที่ตั้งพิธีกรรม หลังจากการพิธีกรรมแสกเกี่ยวแล้ว ชาวนาต้องหาวันฤกษ์ดีโดยนับแต่การลดน้ำนา คือ ไขน้ำออกจากนา เพื่อให้นาแห้งพร้อมที่จะเก็บเกี่ยว เมื่อพร้อมที่จะเก็บเกี่ยวแล้ว จึงขอขมาแม่โพสพ โดยนำเอาของซึ่งประกอบด้วย ข้าว 1 ปั้น กล้าย 1 ลูก หมาก เมี่ยงบุหรี่ น้ำดื่ม อธิษฐานขอวิงวอนแม่โพสพให้ไปอยู่กับยุงนาง เมื่อเชิญแล้วจึงลงมือเกี่ยวข้าว ข้าวที่เกี่ยวมาได้นั้น ต้องนำไปผึ่งแดดให้แห้งประมาณ 4-7 วัน เมื่อข้าวแห้งพอสมควรแล้ว จะทำการมัดข้าว เรียกว่า "มัดข้าวเพ่า" หรือ "มัดเพ่าข้าว" โดยชาวนาจะเตรียมตอกมัดข้าวไว้ตามจำนวนนาที่ทำ หากนากว้างประมาณ 10 ไร่ จะต้องจักตอกไว้ประมาณ 10,000 เส้น หรือน้อยมากกว่านี้ ตามภูมิประเทศว่านาอยู่ในที่มีน้ำบริบูรณ์ และข้าวออกงามหรือไม่อย่างไร การมัดข้าวนั้นใช้เวลานานประมาณ 3-4 วัน หากนาแปลงใดมีคนเอามือ คือลองแซมมาก ก็เสร็จเร็ว

การตีข้าว

ก่อนการตีข้าวที่เก็บเกี่ยวไว้เป็นมัดๆ ชาวนาจะต้องทำตาราง ซึ่งก็คือลานที่ทำเป็นบริเวณกว้างพอประมาณ ทุบดินให้แน่นเรียบ นำมูลควายสดๆมาละลายด้วยน้ำ ทาให้ทั่วบริเวณ ทั้งให้แดดเผาจนแห้ง มูลควายจะช่วยปดรอยดินโคลน ฝุ่น เวลาตีข้าวตกลงไปจะไม่เปื้อนดินหรือฝุ่น การตีข้าวมี 2 วิธีคือ ตีแบบตารางคือ นำเอาเพ่าข้าว หรือพ่อนข้าว มารวมไว้แล้วเอาเพ่าข้าวตีกับแคร่ หรือพาดกับดินในตารางนั้น แบบที่ 2 ตีด้วยแอง หรือค โดยเอาเชือกผูกรวบเพ่าข้าว แล้วใช้ไม้ก้อนหนึ่งยาวประมาณสองครั้งพาดข้าว หรือตีข้าว

ข้าว นับเป็นอาหารหลักที่เลี้ยงชีวิตคนไทยมานานแสนนาน ประเพณีที่เกี่ยวกับข้าวจึงเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันในทุกท้องถิ่นของไทย สืบเนื่องกันมานับอดีตกาลจวบจนปัจจุบัน และจะสืบทอดต่อไปในอนาคต